

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

ՄԱՅՈՒԱՆ ԳԱՂԱՓԱՐԸ

«Զի՞նչ օգտիցի մարդ, երբ աշխարհ ամենայն
շահեսցի եւ զանձն իւր տուծեսցէ»

(Մարկ. Ը 36)

Անտարակոյս չկայ արարած մը որ չվախնայ մահէն: Գերագոյն դժբախտութիւնն է ան, չարիքներուն չարիքը բոլորին համար: Եւ այս՝ վասնորն զարձած է հոմանիշ ոչնչութեան, անգոյութեան. վերջակէտն է ան ամէն բանի, վերջին արարը այս կեանքին եւ ատով իսկ տրամարեր ու խրաչեցնող: Մահին այս կերպ սահմանումը ճիշդ չէ անշուշտ. իր ընդարձակ տուժում, մահ բառը ունի մէկէ աւելի նշանակութիւններ, ուրիշ խօսքով՝ կան զանազան տեսակի մահեր:

Ա. Ֆիզիքական մահ: Բնական երեւոյթ մըն է ասիկա եւ յատուկ բոլոր արարածներուն: Ո՛չ միայն մարդերն ու անասունները, այլեւ բոյսերն ու տունկերը ենթակայ են մահուան օրէնքին: Զկայ բան մը այս արեւին տակ որ ունեցած ըլլայ սկիզբ եւ չունենայ վախճան: Կայ սակայն ուշագրաւ տարբերութիւն մը մարդուն եւ այլ շնչաւոր էակներու մահերուն միջեւ: Մահով անասունին կեանքը կը կասի վերջնականօրէն, մինչդեռ մարդուն համար մահով վերջ կը դառնէ ի՛ր դիտցած ու ապրած կեանքը. միայն, շարունակուելու համար տարբեր ձեւով ու տարբեր կերպարանքով՝ տարբեր վայրի մը մէջ: Ուրիշ խօսքով, այս աշխարհի բնակիչը ըլլալէ զաղբելով՝ մահէն ետք ան կը դառնայ բնակիչը տարբեր, ողբեղէն աշխարհի մը:

Թէեւ կարելի չէ խուսափիլ մահուան օրէնքէն, սակայն կարելի է չէզոքացնել անոր խայթոցը, ինչպէս կ'ըսէ Առաքելը. «Ո՛ր է, մահ, խայթոց քո»: Մեր Տիրոջ հետեւելով կարելի է յաղթահարել զայն, ինչպէս որ Ան իր մահուամբ յաղթեց մահին եւ աշխարհին: Աշխարհի յաղթել կը նշանակէ յաղթել աշխարհի եւ բնութեան օրէնքներուն ու վեր բարձրանալ անոնցմէ: Յիսուսի օրինակով, մեզի ալ տրուած է հնարաւորութիւնը մահը վերածելու նոր ու անվախճան կեանքի սկզբնակէտի մը:

Զարմանալի չէ որ սուրբեր ու մարտիրոսներ ցնծութեամբ դիմաւորած են զայն, իրենց փրկութիւնը տեսնելով անկէ ետք ու անոր ետին: Կամուրջ մը կը դառնայ ան սուրբին համար, մարդը իր Արարչին միացնող, Անոր քաղցր ու ամենատենչալի ներկայութեան առաջնորդող:

Բ. Բարոյական մահ: Մարդ արարածը արժանապատուութիւն ունի, որ հաստատուած է իր բարոյականին, իր նկարագրին եւ ուրիշներուն հետ ունեցած իր վարուելակերպին վրայ: Անբարոյ ու աննկարագրի անձ մը կը կորսնցնէ իր արժանապատուութիւնը եւ բարոյապէս կը մեռնի: Եթէ յարատեւէ դէպի ոճիր առաջնորդող այդ ճամբուն մէջ, մարդկային ընկերութիւնը զայն վիսասկար տարը մը համարելով՝ իրմէ հեռու պահելու կամ չէզոքացնելու որոշումը կու տայ:

Գ. Հոգեւոր մահ: Անհաւատին բաժինն է այս, բուն մահը, Աստուած ու հանդերձեալ կեանքը ուրացողին դառն բաժինը: Հակառակ իր երեւութա-
կան երջանկութեան ու անփութութեան, ան դժբախտագոյն ու թշուառագոյնն է արարածներուն: Անկարելի է որ չայցուի մէկ օրէն միւսը փոշիանալու, յա-
ւիտենապէս անէմնալու սահմակեցուցիչ մտածումէն: Կեանքի փրփրազէղ ու
անծայրածիր ուկիանոսին վրայ ուղեկորոյս նաւորդն է ան, որ կ'անդիտանայ
գոյութիւնը որեւէ նաւահանդիստի, ուր կրնայ իր նաւը առաջնորդել: Ան չա-
րունակ կ'իյնայ մէկ մոլութեան գիրկէն միւսը: Անիկա ներկային համար մի-
այն ապրող կարծատես ու կարծամիտ անհատն է, եւ սակայն այդ ներկան որ-
քա՛ն արագ կը թաւալի:

* * *

Մեր պայքարի զէնքերը յաճախ կ'ուղղենք միայն Ֆիզիքական մահ-
ուան դէմ, դայն կարելի եղածին չափ հեռու պահելու, երբ նոյնիսկ հոգեւոր
ու բարոյական մահերուն է որ կ'առաջնորդեն այդ ուղղութեամբ կատարուած
մեր ճիգերը: Պատճառը ասոր. ծայրայեղ աշխարհօրէութիւնը, անտարա-
կոյս: Մենք մեր սրտերը երբեմն ամբօրէն կը կապենք աշխարհիկ ու անցա-
ւոր հաճոյքներու, մոռնալով Տիրոջ խօսքը թէ ով որ իր հայրը, մայրը կամ
այլ հարազատներ իրմէ աւելի կը սիրէ՝ չէ արժանի իրեն:

Ֆիզիքական մահէն այսքան սոսկալով հանդերձ՝ տարօրինակ է որ
մարդ արարածը յաճախ փոյթ անդամ չընէր խուսափելու հոգեւոր եւ բարո-
յական մահերէն. անհունօրէն սիրելով հանդերձ վաղանցուիկ ու դառնութեամբ
լի այս կեանքը, փորձ չընէր տիրանալու յաւերժական ու երանաւէտ այն միւս
կեանքին: Շատ անգամ, իրրեւ քրիստոնեայ, մարդ զուրկ չըլլար այս վերջի-
նին հաւատքէն, ինչ որ աւելի անբմբհնելի կը դարձնէ անոր կեցուածքը: Այդ-
պիսի անհատ մը կը նմանի հիւանդի մը, որ կը նախընտրէ տառապել՝ քան զինք
բուժող դեղն ու դարմանը ընդունել: Ան կը հաւատայ հանդերձեալ կեանքի
մը, կ'ընդունի Աստուծոյ գոյութիւնը, հաստատ համոզում ունի Անոր արդա-
րադատութեան նկատմամբ, եւ սակայն հակառակ այս բոլորին, ո՛չ մէկ քայլ
կ'առնէ որ զինք առաջնորդէր, մօտեցնէր Աստուծոյ թաղաւորութեան:

Նոյնքան տարօրինակ է որ մարդ յօժարակամ ինքզինք տարիներով
զրկանքի ու զոհողութեան կ'ենթարկէ, տիրանալու իրեն քանի մը տասնամ-
եակներու բարօր ու հանգստաւէտ կեանքի խոստումը բերող վկայականի մը,
եւ սակայն կը զժկամակի որեւէ ճիգ թափել՝ ապահովելու Աւետարանի այն
«թանկագին մարդարիտ»-ը, որ ուրիշ բան չէ բայց եթէ յաւերժական ու երկ-
նաւոր կեանքը:

Պատահած է որ մեր հարազատներէն մէկը անողոք հիւանդութեան մը
ճիւղաներէն ազատելու համար հազարներ ծախսենք. սակայն փոյթ կ'ընե՞նք
արդեօք մեր շուրջիները փրկելու հոգեւոր մահէն, զգուշացնելու դանոնք
մահացու մեղքերէն՝ որոնք մեզ յախտենական տանջանքի կը դատապարտեն,
հեռացնելով Աստուծոյ սէրէն ու ներկայութենէն: Կը մտահոգուի՞նք արդեօք
անոնց հոգիներու փրկութեան էական խնդրով: Վերջապէս, ո՞վ կրնայ երաշ-
խտուրել թէ Ֆիզիքական մահը, զոր մեզմէ հեռացուցած բոլորս առիթով
դայն յաղթած ըլլալու հրճուանքը կ'ունենանք, շատ մօտաւոր ապագային, ա-
նսպասելի անկրնէ մը դարձանակալ, պիտի չփութայ վերջակէտը զնելու այն-
քա՛ն յոյսերով փայփայտած այս կեանքին:

Ի՞նչո՞ւ Մ. Գրքի պատուէրներուն համաձայն ապրուած կեանք մը կրը-

նայ յաղթահարել մահը եւ բանալ դուռը յաւերժական կեանքին : Ու ի՞նչ բառ
գտնել որակելու համար կեցուածքը անոնց՝ որոնք ծանր կը գտնեն «բողոք
լուծ»ը Աւետարանին , երբ անոյ մեղի ապահովուած բարիքներուն համար
կ'արժէր զոհողութեանց զերպոյնը բնել : Ու միթէ բիրտաւոր սուրբեր ու
մարտիրոսներ իրենց լաւագոյնը — անձը — զոհելով չէ՞ որ կրցան տիրանալ ա-
նոր :

Նիւթական աշխարհի մէջ , մենք կը յօժարինք սուղ զին վճարել այն-
պիսի բաներու համար՝ որոնք մեղի աւելի երջանկութիւն կը խոստանան պար-
զելու : Երբ համբաւաւոր վիրաբոյժներ կը խոստանան մեր Ֆիզիքականը ա-
տենի մը համար պարսպել մահուան ու հիւանդութեանց նետերուն դէմ , չենք
վարանիր մեր ունեցածին կէսը — ու մինչեւ անգամ ամբողջը — վճարել անոնց :
Բայց իւրաքանչիւր անհատ հարց պէտք է տայ ինքզինքին թէ ի՞նչ կ'արժէ վը-
ճարել՝ տիրանալու համար բոլոր երեւակայիւի բարիքներն ու ուրախութիւն-
ները անդրանցնող երկնքի արքայութեան :

Յաճախ մտածողուելով ապագայի մասին , զրկանքներու կ'ենթարկենք
մեր անձը , մեր ձեռքը անցած նիւթական դուռարէն մաս մը վերապահելու
«գալոց օրերուն» : Այդ պարապան կրնայ տարբեր գոյնով ներկայանալ մեզի եւ
կրնայ նաեւ չգալ . ուրիշ խօսքով՝ կրնանք յաւիտենութեան անցնիլ , առանց
առիթը ունենալու ծերութեան ու անկարողութեան օրերը ողջունելու , զրժ-
ուար այն օրերը՝ որոնց մտածումէն այցուած դանձ կը զիզենք , հոգալու հա-
մար այդ օրերու մեր կարիքները : Բայց յաւիտենական կեանքը անժխտելի ի-
րականութիւն մըն է , որուն պիտի երթանք կամայ թէ ակամայ , մօտ կամ հե-
ռու ապագային : Մեզի կը մնայ որոշել թէ ո՞ւր կը փախաբիւք երթալ , ո՞ւր
հաստատել մեր յաւերժական կայքն ու բնակավայրը , եւ բառ այնք պատրաս-
տուիլ ու «հոգեւոր գանձ» ամբարել , քանի զեռ ժամանակը ու չէ :

ԳԷՈՐԳ Ս . ՃԻՆԻՎԻԶԵԱՆ